

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE OF THE ORIGINAL ARTICLE

This is an electronic reprint of the original article.
This version *may* differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Moilanen, J. & Svenlin, A-R. (2016). Aika tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan jäsentäjänä ja resurssina. Tutkiva sosiaalityö 2016, 77-80.

URL: <http://talentia.e-julkaisu.com/2016/docs/tutkivasosiaalityo2016.pdf>

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio *voi* erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Moilanen, J. & Svenlin, A-R. (2016). Aika tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan jäsentäjänä ja resurssina. Tutkiva sosiaalityö 2016, 77-80.

URL: <http://talentia.e-julkaisu.com/2016/docs/tutkivasosiaalityo2016.pdf>

Johanna Moilanen

YTT, yliopettaja

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Anu-Riina Svenlin

VTM, yliopistonopettaja

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Aika tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan jäsentäjänä ja resurssina

Tarkastelemme puheenvuorossamme kahta tyyppistä lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaista tukitoimea; tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa. Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta ovat sijoittuneet Suomessa vuodesta 1983 lakisääteisen lastensuojelun kontekstiin. Vuodesta 2015 alkaen tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta on määritelty myös sosiaalihuoltolain mukaisiksi yleisiksi perhepalveluiksi (Sosiaalihuoltolaki 2014/1013).

Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan perusta on lapsen ja tukihenkilön tai tukiperheen välisessä vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteessa. Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan yleisenä – ja yhteisenä – pyrkimyksenä on tukea lastensuojelun piirissä olevaa lasta ja lapsen perhettä vahvistamalla väliaikaisesti heidän sosiaalista verkostoaan. Julkilausuttuja tavoitteita ovat lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen, perheiden tukeminen lasten kasvatustehtävissä ja lasten ja nuorten sosiaalisten ongelmien ja riskien ehkäisy. (Moilanen 2015; Svenlin julkaisematon.)

Käytännössä tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa toteutetaan kunnan lastensuojeluviranomaisten ja kansalaistoimijoiden yhteistyönä. Kyse on lastensuojelun kontekstiin sijoittuvasta vapaaehtoistyön muodosta (Moilanen 2015, 12). Kunnallisten toimijoiden lisäksi tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa tarjoavat ostopalveluna useat lastensuojelujärjestöt, esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry. Monet yksityiset sosiaalipalveluyritykset puolestaan tarjoavat ammatillista tukihenkilö- tai tukiperhetyötä (tukihenkilötyöstä Moilanen 2011; tukiperhetyöstä esim. Kuusiniemikoti 2016; Tukipalvelu Kärrynpyörä 2016).

Puheenvuoromme perustuu väitöskirjatutkimuksemme pohjalta aloittamaamme dialogiin siitä, millaisia ulottuvuuksia aika näkökulmana avaa tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaan (Moilanen 2015 ja Svenlin julkaisematon). Aika tarjoaa uuden, tutkimuksia yhdistävän näkökulman kummankin väitöskirjatutkimuksen

tematiikkaan. Kiinnostuksemme kohdistuu siihen, millä eri tavoilla aika määrittää tuen tarjoamista ja millaisia merkityksiä ajalle annetaan tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnassa.

Näkökulmia aikaan

Miksi tarkastella aikaa? Kiirettä ja aikapulaa on pidetty jälkiteollisten yhteiskuntien uusina sosiaalisina ongelmina (Nätti ym. 2007; Anttila ym. 2015). Aikapulan käsitteellä on kuvattu subjektiivista kokemusta ajan riittämättömyydestä kaiken sen tekemiseen, mitä haluaisi tehdä (Pääkkönen & Hanifi 2011, 32). On nähty, että aikapulasta kärsivät erityisesti ylemmät yhteiskuntaluokat ja perheet, joissa vanhemmilla on yhä vähemmän aikaa perheelle ja lapsille, kun taas alempien yhteiskuntaluokien elämään on liitetty pikemminkin tuloköyhyys (Miettinen & Rotkirch 2012, 12).

Aika ja ajan hallinta näyttävät tänä päivänä yhtenä perheiden hyvinvoinnin keskeisenä ehtona. Huoli lasten kanssa vietetyn ajan riittävydestä on olennainen nykyvanhemmuuteen liitetty haaste (esim. Perälä ym. 2011). Toisaalta lasten kanssa vietetty aika näyttää tutkimusten valossa lisääntyneen 1980-luvulta 2010-luvulle tultaessa; vanhemmat voivat käyttää perheeseensä enemmän aikaa kuin luultavasti koskaan aiemmin (Miettinen & Rotkirch 2012). Aikuisen lasten kanssa viettämää aikaa voi erotella suoraan lastenhoitoon, muiden toimintojen ohella tapahtuvaan lasten kanssa olemiseen tai läsnäoloon, jossa vanhempi ja lapsi ovat kotona samaan aikaan ja ainakin periaatteessa toisilleen läsnä. Voidaan puhua myös vanhemman fyysisestä ja emotionaalista saavutettavuudesta. (Miettinen & Rotkirch 2012, 16.)

Barbara Adam (2008; myös 2004) on jäsentänyt ajan eri ulottuvuuksia *aikamaiseman* (timescape) käsitteen avulla. Käsite ankkuroituu toisiinsa kytkeytyviin ajanjakson, temporaalisuuden, ajoituksen, tempon, keston,

sekvenssin ja temporaalisten modaliteettien ulottuvuuksiin (myös Pääkkönen 2010). Hyödynämme seuraavassa tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan tarkastelussa ajoituksen, tempon ja keston ja jossain määrin myös sekvenssin ulottuvuutta. *Ajoitus* viittaa siihen, milloin on tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan (oikea tai sopimaton) ”aika”. *Tempo* määrittää, kuinka paljon ja millaisella intensiteetillä toimintaa tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan ajanjaksolla järjestetään. *Kesto* ilmentää toiminnan aikahorisonttia ja kertoo, minkä pituisista prosesseista toiminnassa on kyse. *Sekvenssi* viittaa tapahtumien ja tilanteiden ajalliseen järjestykseen ja peräkkäisyyteen eli siihen, miten tukihenkilö- tai tukiperhetoimintaan liittyvät tapahtumat tai tilanteet rytmittyvät toisiaan loogisesti seuraaviksi jaksoiksi.

Aika tukemisen lähtökohtia määrittelemässä

Tärkeä aikaan liittyvä näkökulma tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaan avautuu tarkastelemalla, mihin kohtaan mainitut tukitoimet lastensuojelun asiakkuuden ajallisella jatkumolla sijoittuvat. Kyse on tukitoimen ideaalisesta ajankohdasta eli *ajoituksesta*. Molemmat tukitoimet kiinnitetään vahvasti ehkäisevään työskentelyvaiheeseen tai lastensuojelun asiakkuuden alkuvaiheeseen, joskin tukiperhetoimintaa pidetään myös jossain määrin korjaavana tukitoimena. Tämän kaltainen toiminnan ajoitus ja tukitoimien nimeäminen ehkäiseviksi tukitoimiksi kuvastavat pyrkimystä tarjota tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tukitoimien käytön rajaaminen ehkäisevään työskentelyvaiheeseen voi kuitenkin sulkea pois mahdollisuuksia hyödyntää tukimuotoja esimerkiksi sukulaissijaisperheiden (esim. Borenstein & McNamara 2012) tai lastensuojelun jälkihuollossa olevien nuorten tukemisessa (esim. Dallos & Comley-Ross 2005).

Ajan näkökulmasta merkittävää on myös, että lapsi joutuu usein odottamaan tukiperhettä tai tukihenkilöä, sillä vapaaehtoistyöntekijöistä on pulaa (esim. Miettinen 2013, 15–16, 54; Paavola ym. 2010, 14; Huuskonen & Korpinen 2009, 22). Esimerkiksi Helsingin sosiaaliviraston arvion mukaan vain puolet apua tarvitsevista lapsista saa itselleen tukiperheen (YLE Uutiset Helsinki 29.7.2015). Pitkä odotusaika voi ”vääristää” toiminnan ajoitusta ja tavoitetta mahdollisimman varhaisesta tuen tarjoamisesta. Odotusaikana sosiaalityöntekijä myös arvioi lapsen tuen tarvetta. Sekä sosiaalihuoltolain että lastensuojelulain mukaan tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan aloittamista edeltää sosiaalihuollon ammattihenkilön suorittama palvelutarpeen arvio, jonka tulee valmistua kolmen kuukauden kuluessa (Lastensuojelulaki 417/2007, 26 §; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 36 §).

Tukisuhde alkaa, kun lapselle löytyy sopivaksi arvioitu tukiperhe tai tukihenkilö. Ajallisesti tukisuhdetta määrittävät *kesto* ja *tempo* eli tukisuhteen kesto, tapaamistiheys ja yksittäisten tapaamisten kesto. Se, että laeissa ei aseteta ajallisia rajoitteita tukisuhteen kestolle, tarjoaa lähtökohtaisesti lapselle mahdollisuuden pitkäaikaisen ihmissuhteen luomiseen tukihenkilönsä tai tukiperheensä kanssa. Toisaalta pitkäaikaisen suhteen muodostumista estää se, että tukihenkilö- tai tukiperhesopimus laaditaan yleensä vuodeksi kerrallaan (Moilanen 2015, 101–102). Tapaamisten kesto ja tiheys konkretisoivat lapselle sen ajanjakson, minkä lapsi viettää tukihenkilön tai tukiperheen kanssa ja on poissa vanhemman luota. Vanhemman näkökulmasta ne määrittävät vanhemmalle tarjoutuvan hengähdystauon pituutta.

Tukihenkilön ja tukiperheen näkökulmasta erityisesti tapaamisten kesto ja tapaamistiheys määrittävät toimintaan sitoutumista ja antavat rajat toiminnalle. Ne myös ehdollistavat toiminnassa onnistumista: tukisuhteen toimivuuden nähdään edellyttävän lapsen ja tukihenkilön tai tukiperheen välisiä säännöllisiä tapaamisia riittävän usein. Tukihenkilön tai tukiperheen hakeutuessa toimintaan aika on yksi resurssista, jota sosiaalityöntekijä arvioi: onko esimerkiksi tukihenkilön ajallisesti mahdollisuus tavata lasta useita kertoja kuukaudessa tai pystyykö tukiperhe sitoutumaan kokonaiseksi viikonlopuksi kerran kuussa. Lähtökohtaisesti tukihenkilö ja tukiperhe tarjoavat lapsen käyttöön omaansa ja perheensä vapaa-aikaa. Myös toiminnan raportoinnissa korostuu aikaulottuvuus, sillä tukihenkilön ja tukiperheen edellytetään säännöllisesti raportoivan lapsen kanssa viettämänsä ajan sosiaalityöntekijälle.

Keskeistä on, että tuen tarjoaminen kiinnittyy ajallisesti osaksi tukihenkilöiden, tukiperheiden ja lasten vapaa-aikaa. Virastoaikaan kiinnittyvään sosiaalityöhön verrattuna toiminta avaa erilaisia mahdollisuuksia tuen tarjoamiselle, sillä tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa voidaan tarjota iltaisin ja viikonloppuisin. Virastoaikaa (työaikaa) ja vapaa-aikaa luonnehtivat erilaiset logiikat: työ on määrämittaista ja vahvasti aikasidonnaista, vapaa-aika riippumatonta ulkoisista aikatauluista (Jyrämä 2001). Esimerkiksi tukiperhetoiminta ajoittuu pääosin viikonloppuihin, joka tuottaa toisenlaisia toiminnan mahdollisuuksia ja tilanteita aikuisen ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle. Viikonloppuun sisältyvät tapahtumat ja yöpyminen rytmittyvät myös toisiaan loogisesti seuraaviksi peräkkäisiksi jaksoiksi eli *sekvensseiksi*. Toisaalta on huomioitava, että vaikka tukihenkilö ja tukiperhetoiminta ajoittuvat lasten, vanhempien, tukihenkilöiden ja tukiperheiden vapaa-aikaan, niin toiminnalle

kohdistettu aika ei ole täysin vapaata, vaan se on sidottu etukäteen asetettuihin tavoitteisiin ja usein tarkastikin määritettyihin aikatauluihin koskien tapaamisen kestoa. Voi myös olla, että niin lapselle, tukihenkilölle kuin tukiperheellekin toiminta mieltyy jonakin muuna kuin ”puhtaana” vapaa-aikana.

Aika palvelutarpeen virittäjänä ja toiminnan sisällön määrittäjänä

Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnassa aika esiintyy myös merkittävänä palvelun tarvetta synnyttävänä tekijänä. Lastensuojelun tukihenkilön tai tukiperheen tarjoamisen ja tukitoimen asettamisen taustalla on usein näkemys, että lapsi ei saa perheessään tarpeeksi aikuisen eli oman vanhemman aikaa (Moilanen 2011, 290; Svenlin julkaisematon). Lisäksi aikuisen ajan puute liitetään usein siihen, että tukiperhettä tai tukihenkilöä tarvitsevan lapsen ja vanhemman olemassa oleva sosiaalinen verkosto on ohut, jolloin myös muilta aikuisilta saadun ajan määrä jää vähäiseksi. Lastenpsykiatrisessa kirjallisuudessa vanhempien lastensa kanssa viettämä riittävä aika määritellään yhdeksi keskeiseksi lasten tarpeeksi (esim. Brazelton & Greenspan 2000).

Kun tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan aloittamisen taustalla on oletus aikuisen ajan puutteesta, johtaa tämä tulkintamme mukaan siihen, että aika määrittyy yhdeksi keskeiseksi tuen sisällöksi. Tukihenkilön tai tukiperheen kautta lapselle halutaan tarjota säännöllisesti aikuisen aikaa, kiireetöntä läsnäoloa ja huomiota. Voidaan myös kysyä, ajatellaanko, että aika, jonka lapsi viettää tukihenkilönsä tai tukiperheensä kanssa, on vähemmän kuormittavaa ja lapselle vähemmän ”haitallista” kuin tämän kotona viettämä aika olisi. Esimerkiksi tukiperheessä korostuu näkemys siitä, että lapsella on tukiperheessä ollessaan säännöllinen päivärytmi (Svenlin, julkaisematon). Tukiperheessä arjen ajatellaan olevan rytmitettyä ja lapsen näkökulmasta ennustettavaa, mikä tuo turvallisuutta lapsen elämään. Tämä saattaa kytkeytyä ajatukseen siitä, että lapsen oma vanhempi on usein uupunut ja väsynyt, jolloin perheen arkea voi kuvastaa kaoottisuus tai ”ajelehtiminen”. ”Ajelehtivan arjen” (Sekki & Korvela 2014) yhdeksi seuraukseksi nähdään vanhemman heikentynyt kyky olla läsnä ja antaa huomiota lapselleen.

Tarkasteltaessa tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa vanhemman näkökulmasta on aikaulottuvuus jälleen selkeästi esillä. Jos lapsen palvelutarve syntyy lapsen ”aikuisten ajan tarpeesta”, niin vanhemman kohdalla näyttäytyy vastaavasti tarve saada omaa aikaa ja hengähdystaukoja arkeen. Vanhemman tilan-

teessa tärkeäksi tuen elementiksi määrittyy siis ajatus aikalisän tarjoamisesta vanhemmalle. Kun tukiperhe ottaa lapsen luokseen viikonlopuksi tai kun tukihenkilö tapaa lasta tämän kodin ulkopuolella, tämä merkitsee vanhemmalle hengähdystaukoa jatkuvasta vastuusta ja mahdollisuutta esimerkiksi lepoon. Erityisesti tukiperhetoiminnan kohdalla vanhemmalle tarjoutuva oma aika nimetään vanhemman mahdollisuudeksi kiinnittää huomiota omiin perustarpeisiin. Se on myös aikaa, jota vanhemman tulisi vaalia järkevällä tavalla ja joka tulisi kohdistaa ”oikeanlaiseen” tekemiseen (Svenlin julkaisematon; vrt. Miettinen & Rotkirch 2012, 90).

Tulkintamme mukaan vanhemmalle tarjotuilla aikaresursseilla oletetaan olevan myönteinen vaikutus vanhemman hyvinvointiin ja sitä kautta ”tihkuen” (Hurtig 2003) myös lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen. Toisaalta on kuitenkin muistettava, että vanhemmalle tarjoutuva oma aika ei automaattisesti tarkoita sitä, että vanhemman jaksaminen vahvistuu. Oleellista on, että vanhemmalla on myös mahdollisuus käsitellä uupumisen taustalla olevia tekijöitä ja saada tähän tueksi ammattilaisen apua.

Lopuksi

Tukihenkilön tai tukiperheen tarjoamalla sosiaalitoimi käytännössä hankkii lapselle aikuisen aikaa. Aika on resurssi, jota lastensuojelun ammattilaiset itse voivat tarjota lapselle rajallisesti. Tukihenkilön tai tukiperheen antama aika näyttäytyy aikuisen läsnäolona ja huomioina. Se merkitsee suoraan lapselle tarjottavaa tukea, joka tiivistyy aikuisen lapsen kanssa viettämäksi, oletetusti laadullisesti ”hyväksi” ajaksi. Vanhemmalle tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta tarjoaa puolestaan mahdollisuuden omaan aikaan. Tukiperheen ja tukihenkilön tarjoamalla ajallisilla panoksilla halutaan vaikuttaa myönteisellä tavalla lapsen kasvuun ja kehitykseen ja lapsen kokemukseen turvallisesta aikuisesta ja turvallisesta ihmissuhteesta.

Robbie Gilligan (2007) korostaa lastensuojelun näkökulmasta ajan merkitystä ihmissuhteiden muodostumisessa ja lasten ja nuorten resilienssin eli selviytyvyyden ja pärjäävyyden vahvistumisessa. Edellä pohditun valossa tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan taustalle sopii ajatus, että lapselle ja nuorelle tarjottavat aikuisen aikaresurssit vahvistavat lapsen kykyä selviytyä ja eheytyä. Esimerkiksi tukihenkilötoimintaan peilaten kansainvälisessä mentorointitutkimuksessa on esitetty, että hyvä mentorointisuhte voi toimia yhtenä lasta suojaavana tekijänä ja siten suhte voi lisätä tämän resilienssiä (esim. Dolan 2008).

Yhteenvetona toteamme, että erilaiset ajalliset ulottuvuudet ja aika määreenä ovat monin tavoin läsnä tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnassa. Aika näkökulmana antaa tilaisuuden kiinnostavien tulkintojen tekemiselle tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnasta ja sitä tulkintaperspektiivinä käyttämällä on mahdollista esittää uusia, kriittisiäkin kysymyksiä toiminnan lähtökohdista ja tavoitteista.

Kirjallisuus

- Adam, Barbara (2004) *Time*. Cambridge: Polity Press.
- Adam, Barbara (2008) *The timescapes challenge: engagement with the invisible temporal*. Teoksessa Barbara Adam, Jenny Hockey & Paul Thompson, *Researching lives through time: time, generation and life stories*. Timescapes Working Paper Series No. 1. University of Leeds, 7–12.
- Anttila, Anu-Hanna, Anttila, Timo, Liikkanen, Mirja & Pääkkönen, Hannu (2015) *Johdanto: Aika, ajankäyttö ja sosiaalinen muutos 2000-luvun Suomessa*. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Timo Anttila, Mirja Liikkanen ja Hannu Pääkkönen (toim.) *Ajassa kiinni ja irrallaan – Yhteisölliset rytmit 2000-luvun Suomessa*. Tilastokeskus: Helsinki, 5–18.
- Anttila, Timo, Nätti, Jouko, & Väisänen, Mia (2007) *Työ, perhe ja aikapulan hallinta*. *Janus* 16 (3), 245–260.
- Borenstein, Juliette & McNamara, Patricia (2012) *Strengthening kinship families: scoping the provision of respite care in Australia*. *Child & Family Social Work* 20, 50–61.
- Brazelton, T. Berry & Greenspan, Stanley I. (2000) *The irreducible needs of children: what every child must have to grow, learn, and flourish*. Cambridge, MA: Perseus.
- Dallos, Rudi & Comley-Ross, Penny (2005) *Young People's Experience of Mentoring: Building Trust and Attachments*. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 10 (3), 369–383.
- Dolan, Pat (2008) *Prospective possibilities for building resilience in children, their families and communities*. *Child Care in Practice* 14 (1), 83–91.
- Gilligan, Robbie (2004) *Promoting resilience in child and family social work: issues for social work practice, education and policy*, *Social Work Education: The International Journal*, 23 (1), 93–104.
- Hurtig, Johanna (2003) *Lasta suojelemissa. Etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä*. *Acta Electronica Universitatis Lapponiensis* 9. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Jyrkämä, Jyrki (2001) *Aika tutkimuksessa ja elämäkulussa*. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere: Vastapaino, 117–157.
- Kuusiniemikoti 2016. Kuusiniemikoti Ky:n Internet-sivut, <http://www.kuusiniemikoti.fi/>.
- Miettinen, Anneli & Rotkirch, Anna (2012) *Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Perhebarometri 2011*. Helsinki: Väestöliitto.
- Moilanen, Johanna (2015) *Tutkimus lastensuojelun tukihenkilötoiminnan muutoksista*. *Relationaalinen näkökulma*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 533. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Moilanen, Johanna (2011) *Lasten ja nuorten tukihenkilötoiminta ja sukupuolisuhteiden muuttuva hallinta*. Teoksessa Mirja Satka, Leena Alanen, Timo Harrikari & Elina Pekkarinen (toim.) *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta*. Tampere: Vastapaino, 279–318.
- Nätti, Jouko, Anttila, Timo & Oinas, Tomi (2007) *Aikapula. Yleisyys, ennustajat, seuraukset ja hallinta palkansaajilla*. <https://www.tsr.fi/tsarchive/files/TietokantaTutkittu/2005/105075Loppuraportti.pdf>.
- Perälä, Marja-Leena, Salonen, Anne, Halme, Nina & Nykänen, Sirpa (2011) *Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma*. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)*. Helsinki: Raportti 36/2011.
- Pääkkönen, Hannu (2010) *Perheiden aika ja ajankäyttö. Tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä*. Tilastokeskuksen Tutkimuksia 254. Helsinki: Tilastokeskus.
- Pääkkönen, Hannu & Hanifi, Riitta (2011) *Ajankäytön muutokset 2000-luvulla*. *Elinolot 2011*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Sekki, Sanna & Korvela, Pirjo (2014) *Rytmihäiriöitä lapsiperheiden arjessa – arjen rytmittämisen haasteet ajalehtivassa arjessa*. Teoksessa Pirjo Korvela & Terttu Tuomi-Gröhn (toim.), *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohtissa*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 211–232.
- Sosiaalihuoltolaki 2014.1301/30.12.2014.
- Svenlin, Anu-Riina (julkaisematon käsikirjoitus) *Tukiperhetoiminta lastensuojelun avoimuuden tukitoimena*. Jyväskylän yliopisto.
- Tukipalvelu Kärrynpyörä 2016. *Tukipalvelu Kärrynpyörän Internet-sivut*. <http://www.xn--krrynpyr-ozahor.fi/ammattinentukiperhepalvelu>.
- YLE Uutiset Helsinki 29.7.2015. *Helsingissä liian vähän tukiperheitä – Lapset joutuvat jonon jatkoksi*. http://yle.fi/uutiset/helsingissa_liian_vahan_tukiperheitä_lapset_joutuvat_jonon_jatkoksi/8189884.